

TEZA:

Zwrot sprawy rzecznikowi dyscyplinarnemu w celu uzupełnienia postępowania przygotowawczego następuje tylko wyjątkowo. W przedmiotowej sprawie Wyższy Sąd Dyscyplinarny nie stwierdził żadnych braków dochodzenia, tym bardziej o charakterze istotnym, których usunięcie przez Okręgowy Sąd Dyscyplinarny powodowałoby znaczne trudności. Należy stwierdzić, że zebrany w sprawie materiał dowodowy jest gotowy, a co najmniej wystarczający dla Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego aby rozpocząć postępowanie.

WO-21/23**POSTANOWIENIE****z dnia 24 kwietnia 2023 r.****Wyższy Sąd Dyscyplinarny Krajowej Izby Radców Prawnych w Warszawie w składzie:****Przewodniczący:** SWSD Leszek Korczak**Sędziowie:** SWSD Katarzyna Drożdż-Najbor /sprawozdawca/
SWSD Dariusz Smejda**Protokolant:** Piotr Ciepínski

po rozpoznaniu w dniu 24 kwietnia 2023 r. na posiedzeniu sprawy z zażalenia radcy prawnego A. B.

na postanowienie Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego Okręgowej Izby Radców Prawnych z dnia 27 czerwca 2022 r. (OSD 21/21)

o przekazanie sprawy w trybie art. 344a k.p.k. w zw. z art. 74¹ pkt 1 ustawy o radcach prawnych rzecznikowi dyscyplinarnemu celem uzupełnienia dochodzenia

postanawia:

uchylić postanowienie Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego Okręgowej Izby Radców Prawnych z dnia 27 czerwca 2022 r. (OSD 21/21).

U z a s a d n i e n i e

W dniu 22 listopada 2021 r. Zastępca Rzecznika Dyscyplinarnego Okręgowej Izby Radców Prawnych skierował do Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego Okręgowej Izby Radców Prawnych (dalej OSD) wnioski o ukaranie radcy prawnego A.B. (dalej Obwiniony), o czyn określony w art. 64 ust. 1 urp w zw. z art. 6, art. 11 ust. 1 i 2, art. 48 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego, zarzucając Obwinionemu, że wykonując zawód radcy prawnego, będąc zobowiązanym by obowiązki zawodowe wypełniać sumiennie i zgodnie z przepisami prawa, zachować tajemnicę zawodową, postępować godnie i uczciwie, kierując się zasadami etyki radcy prawnego i sprawiedliwości, dopuścił się naruszenia powyższych zasad tym, że w dniu 1 lipca 2019 r. podczas rozprawy przed Sądem Rejonowym, III Wydziałem Karnym w sprawie o sygn. akt III K 228/19 występując w niej jako oskarżyciel prywatny i świadek, krzykiem i podniesionym głosem zwracał się do przewodniczącego składu Sądu - Sędziego Sądu Rejonowego G. R. – K., przerywał jej tok wypowiedzi oraz sugerował, że protokół tej rozprawy przekaże Ministrowi Sprawiedliwości celem „dokonania analizy powadzenia sprawy” jak i nie stosował się do polecenia przewodniczącego do opuszczenia sali rozpraw po zakończeniu posiedzenia w tej sprawie w tym dniu, przez co naruszył powagę Sądu i dopuścił się postępowania sprzecznego z zasadami etyki radcy prawnego.

W dniu 27 czerwca 2022 r. OSD wydał na podstawie art. 344a k.p.k. w zw. z art. 74¹ pkt 1 ustawy o radcach prawnych postanowienie o przekazaniu sprawy o sygn. OSD 21/21 Rzecznikowi Dyscyplinarnemu celem uzupełnienia dochodzenia z uwagi na istotne jego braki (dalej Postanowienie).

W uzasadnieniu Postanowienia OSD wskazał, iż braki postępowania sprowadzają się między innymi do nieogłoszenia Obwinionemu zarzutów, niedokonania przesłuchania Obwinionego, nieustalenie kręgu pokrzywdzonych, zaniechania przesłuchania świadków w sprawie oraz niezwrócenie się z zapytaniem o ewentualne postępowania dyscyplinarne toczące się przed rzecznikiem dyscyplinarnym w sądzie powszechnym.

OSD wskazał, iż dochodzenie powinno zostać uzupełnione poprzez dokonanie szczegółowych ustaleń faktycznych w zakresie zarzutu przypisanego Obwinionemu we wniosku o ukaranie, w szczególności poprzez rozważenie i zawarcie w opisie czynu faktu, czy czyn, którego dopuścił się Obwiniony został popełniony w związku z

wykonywanym przez niego zawodem radcy prawnego, czy też nie, co powinno znaleźć odzwierciedlenie w kwalifikacji prawnej czynu. To samo, zdaniem OSD dotyczy sporządzonego postanowienia o wszczęciu dochodzenia oraz postanowienia o przedstawieniu zarzutów. Ponadto by zapewnić Obwinionemu prawo do obrony należy wyjaśnić wszystkie okoliczności stanu faktycznego sprawy i ocenić dowody uzasadniające ukaranie. Braki postępowania, zdaniem OSD, są tego rodzaju, że OSD nie może ich usunąć bez spowodowania znacznych trudności dla toku sprawy. OSD musiałyby bowiem przejąć w całości rolę organu prowadzącego postępowanie przygotowawcze.

W dniu 16 sierpnia 2022 r. do OSD wpłynęło zażalenie Obwinionego na Postanowienie wraz z wnioskiem o przywrócenie terminu na wniesienie zażalenia. Obwiniony zaskarżył w całości Postanowienie oraz wniósł o jego uchylenie zarzucając tylko nierozpatrzenie wniosku o umorzenie postępowania jako najdalej idącego i naruszenie przez to art. 4, 6 i 7 k.p.k. W uzasadnieniu zażalenia Obwiniony podniósł, że w dniu 9 października 2021 r. wniósł o umorzenie postępowania w oparciu o przepisy art. 17 § 1 pkt 1, 2 i 11, tj. wobec braku znamion czynu dyscyplinarnego, braku danych dostatecznie uzasadniających podejrzenie popełnienia deliktu dyscyplinarnego oraz z uwagi na inną okoliczność wyłączającą ściganie. Zdaniem Obwinionego skoro wniosek o umorzenie był najdalej idący, to należało go rozpoznać w pierwszej kolejności a po jego ewentualnym oddaleniu rozpoznać wniosek o zwrot aktu oskarżenia. Stąd Postanowienie powinno zostać uchylone celem rozpoznania wniosku o umorzenie.

Postanowieniem z dnia 12 grudnia 2022 r. OSD postanowił przywrócić Obwinionemu termin do wniesienia zażalenia na Postanowienie.

Wyższy Sąd Dyscyplinarny KIRP ustalił i zważył, co następuje:

Zdaniem WSD na wstępie wskazać należy jakie przesłanki leżą u podstaw zwrotu sprawy do postępowania przed rzecznikiem dyscyplinarnym w myśl art. 344a k.p.k. stosowanego odpowiednio na mocy art. 74¹ pkt 1 ustawy o radcach prawnych, by w następnej kolejności – wobec faktu bardzo lakonicznego Zażalenia Obwinionego (oraz jego uzasadnienia) – odnieść je do stanu faktycznego i prawnego sprawy.

Otóż zwrot sprawy jest możliwy wówczas, gdy kumulatywnie spełnione zostaną następujące przesłanki:

- 1) stwierdzono istotne braki postępowania przygotowawczego (dochodzenia),
- 2) usunięcie przez sąd braków postępowania powodowałoby znaczne trudności, zwłaszcza, gdy dotyczą one poszukiwania dowodów,
- 3) w sprawie nie doszło do rozpoczęcia rozprawy głównej (postępowania przed sądem dyscyplinarnym).

Zatem zwrot sprawy do uzupełnienia postępowania następuje tylko wyjątkowo (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2005 r.). Aby zwrot sprawy był dopuszczalny, należy w pierwszej kolejności ustalić wystąpienie istotnych braków postępowania. W doktrynie wskazuje się, że za istotne braki należy uznać te braki, które stanowią przeszkodę w dokonaniu ustaleń odpowiadających prawdzie (K. Eichstaedt (w:) Kodeks postępowania karnego. Komentarz, D. Świącki (red.), Warszawa 2018, komentarz do art. 344a KPK). Z istotnymi brakami postępowania przygotowawczego mamy do czynienia wówczas, gdy bez ich usunięcia nie jest możliwe przeprowadzenie postępowania sądowego, względnie nie jest możliwe przeprowadzenie go w rozsądnym terminie (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 stycznia 2014 roku, SNO 37/13). Dodatkowo stwierdzenie zaistnienia istotnego braku postępowania przygotowawczego, nawet gdyby rzeczywiście zaistniało, nie jest wystarczające do zwrotu sprawy do uzupełnienia śledztwa. Ustawodawca wymaga bowiem w art. 344a § 1 KPK, aby uzupełnienie owego braku przez sąd powodowało znaczne trudności (postanowienie SN z dnia 20 maja 2019 r., VI KZ 7/19).

W przedmiotowej sprawie, WSD nie stwierdził żadnych braków postępowania przygotowawczego (dochodzenia), tym bardziej o charakterze istotnym, których usunięcie przez OSD powodowałoby znaczne trudności. Wręcz przeciwnie, zebrany w sprawie materiał dowodowy, jest gotowy, a co najmniej wystarczający dla OSD by otworzyć przewód sądowy i przeprowadzić postępowanie. Faktem, jest iż jego część została zgromadzona przez ZRD po dacie wydania Postanowienia, jednak zdaniem WSD, czynności procesowe są skuteczne, więc pozostają w mocy.

Celem rozpoznania zażalenia Obwinionego, w ocenie WSD należy wpierw odnieść się do podniesionych przez OSD w Postanowieniu uchybień wskazanych przykładowo przez ten sąd w lit a-e powodujących zdaniem sądu konieczność zwrotu sprawy do Rzecznika Dyscyplinarnego na podstawie art. 344a k.p.k.

Ad. a) – dokonanie czynności ogłoszenia obwinionemu zarzutów i czynności przesłuchania obwinionego w trybie art. 313 § 1 k.p.k.

W dniu 22 czerwca 2021 r. Zastępca Rzecznika Dyscyplinarnego OIRP (dalej ZRD) wydał postanowienie o przedstawieniu zarzutów (k. 172, TOM I) w stosunku do Obwinionego oraz pismami z dnia 23 czerwca 2021 r. (k. 166, TOM I) i z dnia 16 lipca 2021 r. (k. 168, TOM I) wezwał Obwinionego do osobistego stawiennictwa odpowiednio: na dzień 16.07.2021 r. (wezwanie zostało odebrane przez Obwinionego osobiście w dniu stawiennictwa tj.16.07.2021 r.) oraz na dzień 20 sierpnia 2021 r. (wezwanie zostało odebrane przez Obwinionego osobiście w dniu 03.08.2021 r.) - tj. na przeszło dwa tygodnie przed planowanym terminem przesłuchania Obwinionego. Obwiniony został pouczone o swych uprawnieniach i obowiązkach, w tym o skutkach niestawiennictwa na wezwania organów i zasadach usprawiedliwiania nieobecności w toku czynności procesowych (k. 175-178, TOM I). Obwiniony usprawiedliwił swoją nieobecność dopiero w dniu 30 sierpnia 2021 r. (data wpływu pisma Obwinionego z dnia 23.08.2021 r. do OIRP), a zatem po terminie wyznaczonym przez ZRD celem przesłuchania Obwinionego. Stąd przyjąć należy, że Obwiniony sam niejako zrezygnował z przysługujących mu uprawnień czynnego uczestnictwa w czynnościach dokonywanych przez ZRD. Dlatego uznanie przez OSD, iż zaistniałej sytuacji zasadny jest zwrot sprawy celem ogłoszenia obwinionemu zarzutów, należy uznać za dalece nieprawidłowe. Tylko na marginesie WSD wskazuje na przepis art. 68³ ust. 2 ustawy o radcach prawnych, który znajduje zastosowanie również w dochodzeniu.

Ad. b) – ustalenie osoby pokrzywdzonego w niniejszym postępowaniu i zawiadomienie go o toczącym się postępowaniu oraz przesłuchanie pokrzywdzonego w charakterze świadka

WSD podkreśla, że zwrot sprawy w celu usunięcia istotnych braków postępowania przygotowawczego jest procesowym narzędziem egzekwowania spoczywającego na organie ścigania obowiązku przedstawienia sądowi materiału dowodowego, który ma umożliwić sądowi orzekanie o przedmiocie procesu. Przepis art. 344a k.p.k. nie może mieć na celu kwestionowania przez OSD kręgu nieustalonych pokrzywdzonych. WSD w tym zakresie w pełni podziela stanowisko wyrażone przez Sąd Apelacyjny w Katowicach z 24.2.2010 r. w sprawie II AKz 96/10 co do tego, że *żaden z przepisów prawa procesowego nie stwarza możliwości wymuszenia na prokuratorze*

weryfikacji wyrażonych w akcie oskarżenia poglądów prawnych i zmiany opisu czynu poprzez przyjęcie, że pokrzywdzonym jest inna osoba, niż ustalił to prokurator, i nie temu służy przepis art. 344a § 1 KPK.

Ubocznie wskazać należy, iż ZRD we wniosku o ukaranie, w liście ujawnionych osób pokrzywdzonych zawarł adnotację - „nie ujawniono”, stąd przyjęć należy, że nie jest tak, jak twierdzi OSD, iż ZRD nie ustalił tego kręgu, gdyż wydaje się, że ZRD doszedł do przekonania, że pokrzywdzony w sprawie nie występuje (k. 207, TM II). Skądinąd z racji faktu, iż ostatecznie, już po wydanym przez OSD Postanowieniu, ZRD uznał za pokrzywdzonego Sędziego Sądu Rejonowego powiadamiając o wszczęciu dochodzenia w sprawie (k. 249, TOM II), wskazać należy, iż i z tego powodu należałoby uznać uchylenie sprawy do ZRD za zbędne (nawet gdyby nie podzielać wyrażonego przez WSD poglądu na wstępie tej części). Dodatkowo podnieść należy, że wydaje się, że specyfika toczącego się postępowania nie wymaga przesłuchania w charakterze świadka osoby sędziego (jako pokrzywdzonego w sprawie), albowiem w dokumentach sprawy znajduje się już pisemny odpis protokołu z rozpraw oraz kopia elektronicznego protokołu rozprawy (k. 279-296, TOM II), które zdaniem WSD są wystarczające do poczynienia niezbędnych ustaleń i zeznania sędziego jako świadka nic nowego w tym kontekście nie wniosą.

Ad. c – przesłuchanie w charakterze świadków nieprzesłuchanych dotychczas pozostałych osób biorących udział w rozprawie w dniu 1 lipca 2019 r. z udziałem Obwinionego przed Sądem Rejonowym, III Wydziałem Karnym w sprawie o sygn. akt III K 228/19, adw. M. C., apl. adw. M. S., SSR G. D. R.-K.

WSD zauważa, że powyżej wskazane osoby zostały już przesłuchane przez ZRD (vide protokoły przesłuchania świadków – M. C. – k. 269-271, M. S. – k. 275-276; TOM II). Co do konieczności przesłuchania pokrzywdzonego sędziego w charakterze świadka, aktualne pozostaje spostrzeżenie WSD poczynione w ad. b powyżej.

Ad. d – zwrócenie się z wnioskiem do Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego przy Sądzie Okręgowym o pisemne udzielenie informacji, czy toczy się postępowanie w sprawie wniosku Obwinionego z dnia 03.07.2019 r. o wszczęcie postępowania dyscyplinarnego wobec SSR G. D. R.-K. (...).

W aktach sprawy znajdują się i te dokumenty (k. 250-257 TOM II) wskutek

wystąpienia przez ZRD ze stosownym zapytaniem do Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego przy SO – k. 246-248, TOM II).

Ad. e – dokonanie szczegółowych ustaleń faktycznych w zakresie zarzutu przypisanego obwinionemu we wniosku o ukaranie, a tym samym o rozważenie (przeanalizowanie) zarzutu przedstawionemu obwinionemu w trakcie prowadzonego dochodzenia, m.in. w zakresie precyzyjnego określenia charakteru zarzucanego obwinionemu czynu (opis czynu), a także precyzyjnego wskazania przepisów prawa, pod które zarzucany czyn podpada, co dotyczy zwłaszcza postanowienia o przedstawieniu zarzutów, treści postanowienia o wszczęciu dochodzenia oraz treści sporządzonego wniosku o wszczęcie postępowania dyscyplinarnego, w tym poprzez szczegółowe wyjaśnienie w uzasadnieniu wniosku o ukaranie wszystkich okoliczności faktycznych sprawy i dowodów uzasadniających ukaranie, tak aby zapewnić obwinionemu prawo do obrony w postępowaniu przygotowawczym oraz ewentualnym postępowaniu przed OSD.

W ocenie WSD, OSD nie posiada uprawnienia by z powodu jak to określił „braku szczegółowych ustaleń faktycznych w zakresie zarzutu przypisanego obwinionemu we wniosku o ukaranie” przekazywać sprawę ZRD celem uzupełnienia dochodzenia. Jeszcze raz należy podkreślić, że instytucja określona w art. 344 a k.p.k. służy innym aniżeli przyjął OSD celom. *Intencją przepisu art. 344a § 1 KPK jest to, aby żadna sprawa z uchwytymi już w toku przygotowań do rozprawy głównej brakami pod względem dowodowym, których usunięcie przez sąd powodowałoby znaczne trudności i prowadziłyby z konieczności do wielokrotnego odraczania i przerywania rozprawy, nie została skierowana do merytorycznego jej rozstrzygnięcia* (zob. post. SN z 5.6.1971 r., III KR 42/71, OSNKW 1971, Nr 12, poz. 195) *bądź zachodziłyby znaczne trudności w przeprowadzeniu dowodu lub niemożności jego przeprowadzenia przez sąd* (wyr. SA w Warszawie z 19.6.2008 r., II AKz 434/08, OSA 2010, Nr 1, poz. 2). Inaczej rzecz ujmując, za istotne braki w przeprowadzeniu postępowania przygotowawczego należy uznać takie braki, które stoją na przeszkodzie koncentracji materiału dowodowego oraz ciągłości rozprawy i nie mogą być konwalidowane w postępowaniu sądowym. Odnosi się to także do sytuacji, gdy wyłoni się potrzeba poszukiwania nowych dowodów (wyr. SA we Wrocławiu z 20.10.1994 r., II AKz 343/94, OSProk. i Pr. 1995, Nr 1, poz. 24). W

przedmiotowej sprawie, jak wynika z uzasadnienia Postanowienia OSD, sąd ten „zaleca” ZRD sprawdzenie czy „czy *został popełniony przez obwinionego w trakcie wykonywania zawodu radcy prawnego czy też nie*” i uszczegóławia w dalszej części swego uzasadnienia powyższą kwestię w sposób daleko odbiegający od celu instytucji z art. 344a k.p.k. W orzecznictwie utrwalony jest pogląd, iż *ocena zebranego w toku postępowania przygotowawczego materiału dowodowego w kontekście braków tego postępowania dokonywana jest pod kątem jego kompletności, a nie wartości. Wszak bowiem niedopuszczalne jest formułowanie merytorycznych ocen, które w istocie rzeczy uzewnętrzniają pogląd sądu na sprawę przed wydaniem orzeczenia. Żaden z przepisów prawa procesowego nie stwarza możliwości wymuszenia na prokuratorze weryfikacji wyrażonych w akcie oskarżenia poglądów prawnych i zmiany opisu czynu poprzez przyjęcie, że pokrzywdzonym jest inna osoba, niż ustalił to prokurator, i nie temu służy przepis art. 344a § 1 KPK* (por. SA w Katowicach z 24.2.2010 r., II AKz 96/10, KZS 2010, Nr 9, poz. 56).

Odnosząc się z kolei do treści zażalenia Obwinionego na Postanowienie OSD i zawartego w nim wniosku w przedmiocie umorzenia postępowania na podstawie art. 17 § 1 pkt 1, 2 i 11 k.p.k., który zasadniczo wyczerpuje całą treść argumentacji zawartej przez Obwinionego w zażaleniu, WSD zauważa że Postanowienie OSD powinno zostać uchylone, czemu WSD dał wyraz powyżej (vide Ad. a - Ad. e). OSD w ramach rozpoznawania sprawy i tak jest zobligowany do zbadania zaistnienia przesłanek, o których mowa w art. 17 § 1 k.p.k., w toku postępowania sądowego, do którego przeprowadzenia, na skutek uchylenia jego Postanowienia przez WSD jest zobowiązany.

Reasumując, skoro żadna z przesłanek, o której mowa w art. 344a k.p.k. warunkujących zwrot sprawy przez OSD do ZRD nie została spełniona - ponieważ w sprawie w ogóle nie występują braki postępowania prowadzonego przez ZRD (stąd trudno rozstrzygać co do tego, czy usunięcie braków przez OSD powodowałoby trudności i to o charakterze znacznym) - WSD uchylił Postanowienie OSD celem poprowadzenia postępowania w sprawie o zarzucany Obwinionemu wnioskiem o ukaranie delikt dyscyplinarny określony w art. 64 ust. 1 ustawy o radcach prawnych w zw. z art. 6, art. 11 ust. 1 i 2, art. 48 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego.

Mając na uwadze powyższe, postanowiono jak w sentencji.